

Elever i behov av särskilt stöd i ämnet Idrott och hälsa – lärares arbetssätt, betygssättning och elevers självtillit

Karin Bertills, Mats Granlund och Lilly Augustine

Bakgrund: Fysisk aktivitet är grundläggande för vårt välbefinnande. Syftet med undervisningen i idrott och hälsa är att eleverna ska få kunskap och förmågor för att kunna föra en fysiskt aktiv livsstil. Lärare i idrott och hälsa upplever att det kan vara svårt att anpassa undervisningen till elever med funktionsnedsättningar och att betygsätta deras kunskaper och förmågor. Vi undrar hur undervisningen i idrott och hälsa påverkar självtillit och delaktighet hos elever med funktionsnedsättningar.

Metoder: Elever med funktionsnedsättningar och deras klasskamrater på högstadiet (n=434) fick svara på en enkät i årskurs 7 och senare i årskurs 9 (samma frågor). Elevernas idrottslärare (n=25) svarade på en enkät när eleverna började högstadiet. Eleverna (n=121) observerades under lektioner i idrott och hälsa i årskurs 8. Elevernas upplevelser av, och engagemang under lektionerna i idrott och hälsa jämförs mellan tre grupper av elever med 1. Funktionsnedsättningar 2. Låga betyg och 3. Höga betyg i idrott och hälsa.

Resultat: För att få tillförlitliga svar av ALLA elever behöver enkätfrågor vara lätta att förstå. Eleverna behöver förklaringar (text och bilder) och frågorna behöver ibland läsas högt. Våra frågor visade sig ge tillförlitliga resultat som bl.a. visar att ett bra klassrumsklimat är särskilt viktigt för elever med funktionsnedsättningar. Vi fann också att de lärare som skattade "Hög förmåga i att undervisa och bedöma elever i enlighet med kursplanen", upplevde att elever med funktionsnedsättning hade lägre självtillit än sina klasskompisar utan funktionsnedsättning. Observationerna visar att engagemanget är högt hos eleverna i idrott och hälsa, och det är ingen skillnad mellan grupperna. Vid hög undervisningskvalitet får eleverna mer instruktioner och lektionerna är mer effektiva, eleverna är mer engagerade och närmare läraren. Elever med funktionsnedsättningar befinner sig oftare och är mer engagerade i helgruppsaktiviteter, än i smågrupper. De är närmare läraren jämfört med klasskompisarna. Gruppen med höga betyg gör oftare det de ska än klasskompisarna som istället gör annat, t.ex. pratar elever med låga betyg mer med kompisar, medan de med funktionsnedsättning är mer för sig själva.

Slutsatser: Enkätfrågor behöver anpassas för att elever med vissa funktionsnedsättningar ska ges möjlighet att delta i forskningsstudier. Betygskriterierna behöver anpassas efter elevers särskilda behov och ske i samspråk. Detta så att eleven förstår att de aktiviteter denne faktiskt *kan* utföra har lika mycket värde som aktiviteter som kan utföras av personer med typisk funktion. I undervisningen i idrott och hälsa fann vi att elever med funktionsnedsättning oftare befann sig och visade högre engagemang i helgruppsaktiviteter, vilket inte överensstämmer med rekommendationen i specialundervisning att använda smågrupper för att elever lättare ska lära. För hög *inkluderande* undervisningskvalitet föreslås därför att assistenter utbildas och klasskamrater tränas i att bättre kunna stödja elever i behov av särskilt stöd. På så sätt skulle läraren i högre utsträckning kunna strukturera sin undervisning i smågrupper och därigenom lättare kunna ge individuell feed-back på elevens förmågor och feed-forward för att utveckla dessa förmågor.

Med medel från Sunnerdahls handikappfond, har följande arbete utförts:

- Kursfördringar har slutförts, 60 hp (2017). Deltagande på IHV:s sommarskola *Open science, reproducibility, and meta-analysis*, augusti 2017.
- Halvtidsseminarium 8 september
- Posterpresentation av studie *Quality teaching and student perceived self-efficacy, functional skills and aptitude to participate in PE*, International Association for Physical Education in Higher Education (AIESEP), november 2017
- Artikel 1 och artikel 2 är publicerade.

Bertills, K., Granlund, M., & Augustine, L. (2017). Measuring self-efficacy, aptitude to participate and functioning in students with and without impairments. *European Journal of Special Needs Education*, 1-12.

Bertills, K., Granlund, M., Dahlström, & Augustine, L. (2018). Relationships between physical education (PE) teaching and student self-efficacy, aptitude to participate in PE and functional skills: With a special focus on students with disabilities. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 23(4), 387 - 401.

- Artikel 3 är i manus, beräknas skickas in juni 2018.